

DVANAJSTA MEDNARODNA KONFERENCA ZGODOVINARJEV DELAVSKEGA GIBANJA V LINZU OD 14. DO 18. SEPTEMBRA 1976

Lani septembra so se na »linški konferenci« že dvanajstič zbrali zgodovinarji, ki se ukvarjajo z zgodovino delavskega gibanja. Linz, to pomembno železarsko mesto v Zgornji Avstriji, je septembra 1976 gostilo 127 zgodovinarjev iz 22 držav, poleg evropskih še iz ZDA, Japonske in Izraela. Na dnevnem redu je bilo obravnavanje razmerja med delavskimi strankami in sindikati do leta 1917, kot metodološka tema pa so bili predmet razprave metodološki problemi zgodovinopisja o sindikatih, prav tako do leta 1917.

Skupaj z že vnaprej določenimi referati smo udeleženci do začetka konference dobili več kot dvajset referatov, koreferatov ali informacij k obema temama. Ob njih se je potem razvila diskusija kot ustaljena praksa linških konferenc, ki vedno zajema veliko večino razpoložljivega časa. Reči je treba, da je bila diskusija lani bolj umirjena kot leta nazaj, pa tudi diskutantov je bilo manj, kot bi stalni udeleženec pričakoval in je tudi navajen. Jedro udeležencev je namreč konstantno in tako je pač razumljivo, da zagnanost ne more biti vedno na enaki višini. V poročilih o linški konferencah sem že večkrat zapisal, da je nemogoče povzemanj vse ali vsaj večino referatov in enako težko je o posameznih razpravljati, zato naj le povzamem splošni vtis o obravnavani problematiki.

Splošna ugotovitev, ki je bila lastna vsem referatom, je bila, da so bile v vseh evropskih državah bolj ali manj tesne vezi med sindikati in strankami (povedati je treba, da je bilo govora o strankah in sindikatih marksistične smeri), da so bili sindikati delavske organizacije za zaščito materialnih koristi delavcev, medtem ko so politični boj vodile predvsem socialnodemokratske stranke. Razen v Angliji so se v evropskih državah najprej osnovala politične organizacije, ki so jim sledile še sindikalne. Posamezni referati so nato podali bolj ali manj popolno sliko razvoja sindikalnih organizacij v raznih evropskih državah, opredelili stališča, ki so jih imeli vodilni marksistični teoretiki do odnosa med sindikati in stranko, tako Marx, Engels, prva in druga internacionala do Rose Luxemburg in Lenina. Skupna vsem razpravljalcem je bila tudi teza, da so z razvojem imperializma sindikati vedno bolj zapadali oportunistu in postali reformistično krilo v delavskem gibanju. Druga skrajnost pa so bile anarhosindikalistične organizacije, predvsem v Franciji in Španiji, ki so zavračale sleherno politično aktivnost v buržoazni državi. V referatih lanskoletne konference je bilo manj izvirnih idej in novih interpretacij kot v nekaterih prejšnjih konferencah, pa tudi manj novih iskanj in novih raziskovanj na podlagi primarnega zgodovinskega gradiva, pač pa mnogo več bolj ali manj sintetično sestavljenih komplikacij, včasih pa kar parad splošnih spoznanj in citatov. To pot pa so zahodni Nemci vzeli v precep svoje skrajno levo usmerjene kolege predvsem iz Marburga a/L. Povsem upravičeno je **Haupt** (Francija) pogrešal statistično obdelavo sindikalnega članstva, podatke o konkretni moči, o prostoru, ki so ga sindikati obvladali, o socialni strukturi članstva ipd.

Jugoslovani smo bili na tej konferenci številčno slabše zastopani kot navadno. Pismen referat sta predložila **I. Karabegović** in **N. Sarac** (Sarajevo), ki sta podala stnjen pregled sindikalnega gibanja pri vseh jugoslovanskih narodih, ki pa je bil v marksističnem pogledu šibak. Udeleženci smo se že leta 1975 domenili, da bomo pripravili referat, ki bi bil skupno delo beograjskega, zagrebškega, sarajevskega in ljubljanskega inštituta za zgodovino delavskega gibanja, vendar žal ni prišlo do realizacije. Ob sarajevskem referatu je **Klopčič** (Ljubljana) upravičeno opozoril, da ne drži, da na Slovenskem nekaj časa ne bi bilo nobene meje med socialnodemokratsko strankino organizacijo in sindikalno zvezo. Tudi poudarjanje obeh referentov o sodelovanju in povezanosti med socialnodemokratskimi strankami jugoslovanskih narodov pred prvo svetovno vojno je bilo pretirano. Klopčič se je v diskusiji oglašil še enkrat in opozoril na stališče JSDS do razkola sindikatov v Avstriji, torej do znanega spora čeških avtonomističnih sindikatov z dunajsko centralo. To vprašanje, ki ga je moral obravnavati celo kongres druge internacionale v Kobenhavnu 1910, je bilo tudi sicer precej debatirano. **Stanek** (CSSR) je branil češke avtonomiste, oziroma separatiste, kot so jim pravili njihovi nasprotniki, češ da so izražali legitimne zahteve po narodni neodločbi in avtonomiji, medtem ko jih je **Hornik** (Avstrija) preprosto označil za separatiste, pri čemer naj bi jih Viktor Adler s svojo neodločnostjo še spodbujal. **Mommson** (ZRN) je opozoril zlasti na pretogo stališče sekretarja dunajske centralne komisije Hueberja,

ki ni imel posluha za splet nacionalnih nasprotij v monarhiji. Dileme JSDS, ki jih je nakazal Klopčič, so vsekakor zanimive, menim pa, da bo treba temu vprašanju posvetiti še posebno raziskavo.

Trinajsta linška konferenca bo 20. do 24. septembra 1977 z dnevnim redom: delavsko gibanje, kolonialno vprašanje in osvobodilno gibanje do 1918 ter delavska vzgoja in izobraževanje v pogojih kapitalizma. Omenim naj le še, da je društvo, ki organizira linške konference izdalo dve novi publikaciji: prva so materiali konference ob stoletnici neudörflskega kongresa (100 Jahre sozialdemokratischer Parteitag Neudörfl 1974, ITH, Tagungsberichte 8.), pred kratkim pa je izšla tudi nova številka, ki prinaša gradivo desete linške konference 1974 (Arbeiterbewegung und Faschismus, Der Februar 1934 in Österreich, ITH, Tagungsberichte 9.).

Franc Rozman

II. MEDNARODNI KONGRES O POVEZAVAH MED OBEMA JADRANSKIMA OBALAMA

LE RELAZIONI RELIGIOSE E CHIESASTICO-GIURISDIZIONALI

(Bari 29.—31. oktobra 1976)

Kot sestavni del dejavnosti pri pripravi izdavanja posebne zbirke z naslovom Codice diplomatice delle relazioni tra le due sponde, ki je v programu italijanskega Nacionalnega sveta za znanstvene raziskave (Consiglio Nazionale delle Ricerche) med najvažnejšimi nalogami in katerega prva knjiga je v pripravi za tisk, se je na pobudo upravnega odbora zbirke (Comitato direttivo del »Codice«) oziroma njegovega vodje dr. P. F. Palumbo, rednega profesorja za srednjeveško zgodovino, organiziral zgoraj navedeni mednarodni kongres. To je bil drugi izmed kongresov, ki naj spremljajo nastajanje te zbirke virov. Prvi je bil leta 1971 v Brindisi, Lecce in Taranto z zelo široko problematiko: zgodovinsko, umetnostnozgodovinsko, gospodarsko, kulturno in arhivistično (glej poročilo v ZČ XXVI [1972], str. 143—146). Referati tega kongresa so izšli kot akti kongresa leta 1973 v Lecce pod naslovom Momenti e problemi della storia delle due sponde adriatiche. V nasprotju s prvim je bil program drugega kongresa, ki se je odvijal v Bari in Trani zadnje dni oktobra 1976, posvečen eni sami tematiki: verskim in cerkveno-pravnim povezavam dežel na obeh straneh Jadrana. Izbira problematike nikakor ni bila slučajna, saj so jo predstavniki organizatorja in tudi javnosti označevali kot snov, ki je oddaljena od kakršnekoli možne polemične interpretacije in prav tako od prevelikega deleža politike, ki bi mogla popačiti znanstvene raziskave, postulate njene »nevtiralnosti« in potrebne distanciranosti.

Kongresu so dali organizatorji s pokrovitelji in raznimi odbori enak pomen kakor prvemu. Pokroviteljstvo nad kongresom, ki je potekal pod varstvom Consiglio Nazionale delle Ricerche, je zopet imel predsednik italijanske republike, častnemu odboru, katerega člani so bili tudi predsednik vlade G. Andreotti in več ministrov, predsednik poslanske skupščine P. Ingrao in vrsta najvišjih lokalnih dostojanstvenikov, pa je predsedoval predsednik senata A. Fanfani. Izvišilni odbor, ki ga je vodil senator prof. P. Mezzapesa, in znanstveni odbor pod vodstvom prof. P. F. Palumbo sta pripravila in vodila kongres, ki je s pestro vsebino in dobro organizacijo dal poudarek pomembnosti mednarodnega znanstvenega sodelovanja.

Ce je bil prvi kongres po udeležencih skoraj izključno italijansko-jugoslovanski — izjema je bil le belgijski zgodovinar Ch. Verlinden — pa je obravnavani kongres postal mnogo bolj mednaroden, saj so na njem sodelovali ali se ga udeležili poleg italijanskih in jugoslovanskih zgodovinarjev tudi znanstveniki iz ZR Nemčije, Anglije (prof. Marjorie Chibnall, Cambridge, toda, žal, le s poslanim referatom) in Francije (prof. A. Martin, Paris [Sorbonne]). Najštevilnejše so bile prijave za kongres in nato tudi udeležba jugoslovanskih zgodovinarjev; med trinajstimi prebranimi referati jih je bilo sedem jugoslovanskih. Bolje organiziran, bolje povezan in celovit nastop jugoslovanskih zgodovinarjev (po dva iz Beograda, Kotora in Ljubljane ter eden iz Dubrovnika) — vodil jih je prof. I. Božić iz Beograda — na tem knogresu gre vsekakor povezovati z večjo aktivnostjo jugoslovan-